

https://doi.org/10.18485/slav_markovic_slobodan.2018.ch2
821.163.41.09 Марковић, Слободан Ж.(082)
821.163.41.09(082)

МИОДРАГ С. МАТИЦКИ*
Вукова задужбина

ДВА ЗБОРНИКА У ЧАСТ ПРОФЕСОРА СЛОБОДАНА Ж. МАРКОВИЋА

Рад представља научне активности колега и сарадника проф. др Слободана Ж. Марковића посвећене годишњици његовог рада у виду зборника који су пратили далекосежно деловање професора Марковића као једног од оснивача Вукове задужбине и неизоставне фигуре Међународног славистичког центра. У раду се даје и преглед најзначајнијих уређивачких и оснивачких подухвата професора Марковића у сфери образовања и дефиниције школских програма, али и његовог доприноса у покретању библиотеке рукописних књига српских писаца.

Током више деценија професор Слободан Ж. Марковић предавао је књижевност. Доживео је да оним најмлађим, дипломцима, упише последње оцене у индекс, али је и даље наставио са наставним радом, као ментор више магистарских и докторских дисертација. Током више деценија он је, истовремено, активно учествовао у културном и јавном животу свог народа.

То је био разлог да се 30. марта 1995. године у просторијама Културно-просветне заједнице у Београду обележи четрдесетогодишњица његовог рада. На иницијативу представника Филолошког факултета у Београду и Међународног славистичког центра, Културно-просветне заједнице Србије, Народне библиотеке, Змајевих дечјих игара, Института за књижевност и уметност, Дечјих новина из Горњег Милановца, Народног музеја из Ваљева, Ваљевске гимназије, Скупштине општине Ваљево, Ваљевске штампарије и Панораме из Приштине припремљен је и одржан Округли сто посвећен његовом делу, на којем је поднето 19 саопштења.

Округли сто нимало случајно није одржан у просторијама Културно-просветне заједнице Србије. У овој институцији Марковић је радио више од три деценије и био је њен председник од 1983. до 1989. године.

* dusica.maticki@vukova-zaduzbina.rs

У њој је годинама учествовао у свим активностима око Вуковог сабора у Тршићу, био је један од утемељивача и оснивача Вукове задужбине на чијем се челу налазио и као председник Извршног савета и као председник Управног одбора.

Четрдесетогодишњица посленика коме много дугујемо поклопила се и са обележавњем плодне, четврт века дуге и континуиране делатности Међународног славистичког центра. Сви они који су укључени у активности популарног МСЦ-а знају шта је у протеклим деценијама значило име професора Марковића, да је управо он више пута успевао да овај добро осмишљени вид рада српске славистике спасе од прекида и да је, захваљујући њему, настала и ухватила дубоки корен обимна библиотека зборника саопштења са Научних састанака у Вукове дане, као и библиотеке посебних издања и приручника намењених страним славистима.

У свечаној сали Ваљевске гимназије 21. априла 1995. године одржано је вече посвећено годишњици професора Слободана Ж. Марковића на којем су, поред аутора овог меморија, учествовали Милија Николић, Драган Лукић, Никола Цветковић, Христо Георгијевски, Јордан Ристић, Горан Ђорђевић, Милош Јевтић и Миленко Радовановић. Том приликом је зачета идеја да се припреми зборник радова у част професора Слободана Ж. Марковића, али не уобичајени, само научни омаж професору и научнику који је објавио двадесетак књига и више стотина научних радова у часописима и научним зборницима, већ да то буде књига пријатеља, оних који су с њим радили и сарађивали, као и оних којима је он предавао. Разлог је био једноставан. Сматрали смо да се у нашој научној и културној средини цени само онај остварени успех који доприноси личној афирмацији, а да се готово запоставља и ретко признаје организациони рад којим се омогућава другима да се афирмишу. Наиме, на примеру вишедеценијског Марковићевог ангажовања када је реч о Вуковом делу, почев од припреме и организовања великог међународног Научног скупа о стогодишњици Вукове смрти (1964), када је и зачета идеја о Научним састанцима МСЦ-а у Вукове дане, бриге око издавања *Сабраних дела* Вука Стеф. Карацића, па све до обележавања Два века Вука и оснивања Вукове задужбине (1987), показало се да постоје појединци који су несебично годинама и деценијама уграђивали себе у основне културне и научне покретачке идеје и подухвате нашег народа, национални прегаоци који изнад свега имају на уму општу ствар и опште добро.

Слободан Ж. Марковић родио се 1928. у селу Горњи Мушић близу Ваљева. Гимназију је учио у Белој Цркви (Банат), Панчеву, Ваљеву и Београду, где је и матурирао 1948. године у Четвртој мушкој гимназији. На Филозофском факултету у Београду дипломирао је на Групи за југо-

словенске језике и књижевност 1952. Прво његово службовање било је у Вршцу, где и данас памте како је умео и са ђацима и са родитељима. На факултет је дошао 1956. Од 1960. креће познатом стазом професора универзитета: докторирао је 1963. године (докторска дисертација: *Јован Појовић – животи и књижевно дело*); асистент 1960, доцент 1964, ванредни професор 1971, редовни професор 1979. године.

О ширини научног интересовања Слободана Ж. Марковића најбоље говоре његове књиге о Јовану Јовановићу Змају, Лази Лазаревићу, Милану Ракићу, Бранку Ћопићу, Исидори Секулић, Јовану Поповићу, Вуку Караџићу, Десанки Максимовић. Његове синтетичке студије односиле су се на књижевне покрете, токове и појаве између два рата, пре свега на експресионизам, надреализам и покрет социјалне књижевности. Као професор који је предавао и македонску књижевност, као иницијатор увођења у наставу предмета Македонска књижевност, објавио је више радова о делима Коче Рацина, Блажа Конеског, Славка Јаневског, Аца Шопова и Кола Чашула. Он је у наставу увео и предмет Књижевност за децу. Ова област била је до тада, до 1957. да будем прецизнији, занемарена. Отуда треба издвојити његове књиге *Зайиси о књижевности за децу* и *Зайиси о појавама у књижевности за децу*, антологијске подухвате: *Антологију српске приче за децу*, *Баку прваку*, *Антологију српских поема за децу* и *Златну књићу: антологију књижевности стваралаштва за младе*, као и низ књига у библиотеци Школска лектира.

Само човек који је по природи несребичан може, истовремено, да поклони толико времена и труда друштвеним активностима и раду у култури колико је поклонио Слободан Ж. Марковић.

Нису времена за то, али баш зато хоћу да поменем да је учествовао на једанаест омладинских радних акција и да је девет пута проглашаван ударником.

Покренуо је и водио низ културних акција: Најдражи учитељ, Такмичење села, Вуков сабор, Читалачка значка, Месец књиге. Био је главни и одговорни уредник часописа *Књижевности и језик* (1964–1968) и часописа *Детињство* (1983–1990); члан редакције часописа *Прилози за књижевности, језик, историју и фолклор*; декан Филолошког факултета и у два наврата продекан; управник Катедре за српску књижевност, управник Међународног славистичког центра, један од експерата оснивача Унескове научне Асоцијације за изучавање и ширење словенских култура – МАИРСК, па у једном периоду и председник Југословенског комитета и потпредседник Међународног комитета МАИРСКА. Као оснивач и председник Задужбине „Десанка Максимовић”, Слободан Ж. Марковић се посебно старао о припреми и издавању сабраних дела велике песникиње.

У зборнику *Признање професору Слободану Ж. Марковићу* (Београд, 2007), у издању Института за књижевност и уметност у Београду, Вукове задужбине и Задужбине „Десанка Максимовић”, који је уредио Миодраг Матицки, сабрано је двадесетак прилога научника и књижевника, професорових пријатеља и сарадника, из Београда, Никшића, Приштине, Ниша, Ваљева, Новог Сада, Бања Луке, Врања. У првом одељку нашли су се прилози који говоре о њему као професору, о његовом раду у Просветном савету на остваривању школских програма, о његовом ангажовању на оснивању и развијању Одсека за југословенску књижевност у Приштини и о његовом научном и културном раду на Косову и Метохији. Посебно је осветљено његово ангажовање у покретању библиотеке рукописних књига српских писаца у Ваљевској штампарији и у Змајевим дечјим играма. Преостала три одељка посвећена су научним областима којима се Марковић највише и најдуже бавио, изучавањима књижевности за децу, македонске књижевности и новије српске књижевности, почев од Борисава Станковића до Десанке Максимовић.

Од награда које је Слободан Ж. Марковић добио као признања за свој рад и своје дело издвојићу само неке, убеђен да су му и најдраже: Вукову награду, Награду Змајевих дечјих игара, Андерсенову медаљу првог реда, немачки Велики крст I реда за заслуге у међународној сарадњи и Повељу Вукове задужбине поводом десет година од оснивања ове установе.

И овај зборник који је пред нама треба схватити као својеврсно признање професору Слободану Ж. Марковићу, који је до краја живота био са нама и пратио нас шта радимо. Неколико година после његове смрти, када ће се први пут у Београду наћи страни слависти из целог света, ми професору Марковићу у част објављујемо посебан зборник са основном поруком да пројекти и културне установе у чија је заснивања, оснивања и развој он себе здушно уградио, трају и гранају се и данас на најбољи начин. То само сведочи да је професор имао дар да одабере следбенике који, имајући као узор његово истрајно прегалаштво, имају снаге да наставе многа, њиме подстакнута, дела од општег значаја. Тако смо, на пример, ми окупљени око Вукове задужбине, 2017. године с поносом обележили три деценије успешног рада, свесни да је професор још са нама. А ја, њиме подстакнут да се покрене национална читанка, забавник *Даница Вукове задужбине*, прославио сам са задужбинарима и верним ауторима четврт века овог забавника, који је по много чему наставио пет годишта Вуковог бечког забавника *Данице*. Тада смо прославили и деценију излагања особитог додатка овог забавника, који се истовремено штампа и као посебно издање – *Данице за младе*.

Миодраг С. Матицкий

ДВА СБОРНИКА В ЧЕСТЬ ПРОФЕССОРА СЛОБОДАНА Ж. МАРКОВИЧА

Резюме

В статье представлены научные мероприятия коллег профессора д-р Слободана Ж. Марковича, посвященные годовщине его работы в виде сборников, которые сопровождали многостороннюю деятельность профессора Марковича как одного из учредителей Вуковой задужбины и неизменной фигуры Международного славистического центра. В статье также дается обзор редакторских и учредительских предприятий профессора Марковича в сфере образования и определения школьных программ, а также представляется его вклад в учреждение библиотеки рукописных книг сербских писателей.